

rott, ahol már 100 forint fizetést kapott. Innen Pécsre került, mindig emelkedve művészetében. (Lásd: »Színészeti Közlöny«, 1881. 11. számában: »A vidéki színészet multjából« című cikket. Ezzel ellentétben Déryné naplójában az 1828. évet említi Bartha első kísérletét. Viszont Könyves Máté »Játékszíni Koszorú«-jában olvassuk, hogy 1825-ben Abdaynál működött. Valószínű tehát, hogy 1820-ban kezdte pályáját.) 1828-tól 1831-ig Pesten működött a Beleznay-kertben. Balla Károly igazgatónál, azután Kassára megy s nemsokára szorgalmával és kiváló természeti adományaival elsőrendű színésszé küzdő föl magát. 1833-ban mint egyik vezetőtag a kassai társaság töredékével a budai színházhoz jut, ahol mint igazgatótárs is szerepelt havi 120 frt fizetéssel. Ekkor már az új iskola fejlődő tehetségei közé számították. Ugyanily fizetés mellett működik 1834-ben, 35. és 36-ban. 1837. aug. 22-én a megnyíló »Pesti Magyar Színház«-nál találjuk, hol az »Árpád ébredésé«-ben az Öreg és a Belizár-ban Leó ezredes szerepét játszotta. Ez időben Vörösmarty így ír Bartháról: »A természet tragikái színésznek alkotta, noha a vígjátékban is sok jó szerepe van. A szenvedés, fájdalom alig találhatott szívből szakadóbb, megrázóbb hangokat s e tehetségét kincsek kellene tartani, s férfias hangot művelni s változatossá tenni.« Bajza József, a szigorú kritikus, ezt a bírálatot írta Lear királyáról (mely tudvalevőleg legjobb szerepei közül való volt) 1841. febr. 13-án: »Neki erős hangja van ahhoz, hogy a szerep dühöngő helyeit a színpadról lemenyődörögje, sok természetből nyert tehetsége érzelem kifejezésére, ő leginkább fogná megadhatni az aggság bélyegeit is e szerepnek, szóval ő mint színpadunk legtragikusabb alakja, leginkább volna Learre képezhető, de benne nincs studium és szorgalom, vagy itéleti hiány miatt nem tud a szerep mélyébe hatni.« Általánosságban úgy ír róla a kiritika, hogy eredeti tehetség volt, de kellő tanulás, képzettség, műveltség nélkül. Ha sikert tudott elérni, ez inkább a helyes ösztön érdeme és nem a színész öntudatossága mellett szól. Emiatt nem is emelkedhetett magasabb nivóra. Mindamellett például Egressy Gábor a *humorát* shakespeareinek

mondja. Toldija, híres palócos *Lábszija* (Lumpáciusban), az *obszótosa* (Szekrény rejtelmek) kiváló volt. Egyéniségéről így ír bírálatot Vahot Imre: »Nagy tehetségű színész, magasabb művészi képzettség és szorgalom híjával. Az ő szabálytalan természetű erőn és nem mélyebb tanulmányon épült játékanak alapjelleme: hatályos férfiasság, keleties lassú, nehézkes komolyság s innét az, hogy a színpadunkon gyéren előforduló eredeti magyar alakok ábrázolása igen jól áll neki; innét az, hogy az ő valódi szakmája: komoly, hősi s különösen fenntragikai.« (Regélő Pesti Divatlap, 1842., 317. oldal.) Lassanként ivásnak adta magát, emiatt szélütés érte. Halálos ágyán is megmaradt a humora. Azt kérdezte övétől, hogy: »van-e a más világon kulacs?...« Ugyanazon a napon temették el, melyen 16 évvel előbb (aug. 22-én) a Nemzeti Színházat megnyitották. Főbb szerepei ezek voltak: *Lear*, *Tiborc*, *Baczur Gázi*, *Toldi* (Rózában), *Zrínyi*, *Hamlet*, *Moór Károly*, *Macbeth*, *Bánk bán*, *Percival* (Griseldis-ben), *Konrád* (Kronsteini harcjáték-ban), *Közhuszár* (Műveltség és természet-ben), *Lábszija* (Lumpáciusban), *Bivalyfi* (Pajzán ifjában), *Öreg burkus huszár* (Leonóra-ban), stb. Arcképét 1858. szeptemberben Latkóczy festőművész a Nemzeti Múzeum részére megfestette. (Szépirodalmi Közlöny, 1858. 2422. lap.) Felesége: *Meszlényi* Anna, drámai hősnő volt, méltó elődje Lendvay-nének és Laborfalvi Rózának. Sz. 1813. dec. 31-én, Erdélyben. Atyja hivatalnok volt Kassán. 1830-ban Bartha felesége lett, miután atyja »meggyőződött, hogy Bartha nemes ember«. Kikötötte azonban, hogy a leányának nem szabad színpadra lépnie. Amint az öreg meghalt, mégis fel lépett, 1833-ban Kassán, előbb a karban volt és játszott kis szerepeket is. Ugyanez évben ő is ott van a budai színésztársaságnál. A nyelvet nem beszélte még kellő szabatossággal, ezért inkább táncprodukciókban léptették föl. A »Honderú« megdicséri »a mindenkori csinos öltözetű« színésznőt. Itteni fizetése havi 40 frtra rúgott, mely megmaradt a következő évben is. A Nemzeti Színház bokrétaünnepén, 1836. aug. 6-án ő köszöntötte a megjelenteket és ezeket a szavakat intezte a közönséghez: »Tűzzük hát ki e nagy napon a